

župních zastupitelstev, které jsou orgány poradními a usnášejícími se, kdežto moc výkonná přísluší župnímu úřadu. Mohou tedy sbory župní i okresní z vlastní iniciativy podávat návrhy úřadům ve věcech správy župní i okresní, ale i vládě ve věcech týkajících se celého státu. Pečují o správní a hospodářské zájmy obyvatelstva, účastní se rozhodování veřejnoprávních sporů župními senáty. Konečně mají i omezenou kompetenci právo tvornou a to tehdy, přiznává-li župnímu zastupitelstvu vláda výslovně právo vydávati v určité věci prováděcí nařízení, dále pak v tom smyslu, že mohou vydávati ve svém obvodu v rámci platných zákonů na úpravu svých zvláštních poměrů závazné právní normy. Finančně budou župy i okresy vybaveny právem vybíratí poplatky, příspěvky, přirážky a požadovati i plnění naturální.

Zákon župního zřízení je pouze dílčí reformou. Netýká se celé organizace, nýbrž pouhého výseku z ní. Nižší články (obce) i vrcholky správy (úřady ústřední) na reformu čekají. Je také zřejmo, že zákony ryze organizačními nebude reforma správní zcela vyčerpána: zbývá úprava řízení správního, ručení státu a jeho orgánů a mnoho jiného. Úspěch celé reformy jest bezpodmínečně závislý na celkové, od základu provedené převýchově obyvatelstva i úřednictva.

Několik poznámek o úpravě moci zákonodárné v Č. S. R.

Dr. Jiří Edelstein.

I. ÚSTAVA.

„Moc zákonodárnou vykonává pro území celé Československé republiky Národní shromáždění, skládající se ze dvou sněmoven: sněmovny poslanecké a senátu.“ Tak stanoví § 6 ústavní listiny. Jsou v něm obsaženy dvě důležité zásady: Národní shromáždění jest zásadně jediným zákonodárným orgánem pro celou republiku, organisováno pak jest podle systému dvojkomorového.

Přirozeným důsledkem, a vlastně jen konstatováním pouhého fakta jest předpis prvního odstavce § 7, že zákonodárná (a správní) činnost zemských sněmů zanikla. Neboť zákonodárná činnost sněmů zemských nebyla odstraněna teprve touto ústavou. Ta byla zrušena již § 4 prozatímní ústavy, takže i kdyby ústavní listina neobsahovala tohoto výslovného předpisu, zákonodárná moc sněmů zemských, a vlastně i sněmy samy by zrušeny zůstaly. A kdyby byly zvítězily názory stoupenců zemské autonomie, a v republice mělo existovati zvláštní zákonodárství zemské, pak nebylo by to prosté uznání existujícího práva, nýbrž zemím byla by tím udělena pravomoc zcela nová, již té doby

(t. j. když ústavní listina nabyla účinnosti) neměly. A nemohla by býti zachována též kontinuita se sněmy předválečnými, neboť Annenské patenty na příklad zákonodárnou činnost českého sněmu pouze dočasně suspendovaly, válka ji v ostatních zemích jen přerušila, prozatímní ústava však a nová úprava moci zákonodárné i výkonné ji úplně odstranila.

Výše bylo řečeno, že zásadně jediným zákonodárným orgánem pro celou republiku jest Národní shromáždění. Avšak jen v zásadě, ne bezvýjimečně jediným. Neboť vedle N. s. bude v republice existovati ještě jeden sbor zákonodárný, totiž sněm Podkarpatské Rusi. Sněm tento bude moci vydávati zákony pro samosprávné území Podkarpatské Rusi, avšak pouze v oborech, které určila ústava republiky Československé. Jsou to věci jazykové, vyučovací, náboženské a místní správy a jiné záležitosti, jež naň přenesou zákony republiky Československé — tedy zákony, na nichž se usnese Národní shromáždění. Sněm tento odvozuje svou působnost tudíž jedině z ústavy republiky Československé. Smlouva Saint-Germainská tvoří síce základ pro připojení tohoto území k republice Československé, rozsah autonomie jeho však stanoví jedině zákony vyšlé z Národního shromáždění, a to tak, že zúžena může býti autonomie Podkarpatské Rusi jedině zákony výslovně označenými jako ústavní, nové úkoly však ji mohou býti přiděleny zákony prostými.

Mimodělk vnucuje se tu srovnání s bývalou říšskou radou rakouskou a sněmy zemskými. Jsou tu však podstatné rozdíly, vyplývající ze zcela rozdílného postavení bývalých zemí a Podkarpatské Rusi v celkovém státu. Jest nesporné, že ve stupnici, do níž bylo by možno zařaditi rozmanité veřejnoprávní územní korporace, stojí Podkarpatská Rus níže než někdejší „korunní země“, třebaž zákonodárná působnost jejího sněmu byla v některém směru širší než těchto. Neboť jak podotýká důvodová zpráva ústavního výboru i vládní k ústavní listině, vyvozuje se jak sama existence autonomie tohoto území, tak i její rozsah státoprávně jedině z ústavy republiky Československé, ne tedy ze smlouvy mezinárodní neb z vlastní ústavy tohoto území. Úprava příslušnosti sněmu Podkarpatské Rusi jeví se jako vyloučení určitých záležitostí, na nichž usnášelo se jinak Národní shromáždění, a na nichž se také pro ostatní území usnáší, z příslušnosti Národního shromáždění a přidělení jich do příslušnosti sněmu. Mezi zákonodárstvím Československé republiky a Podkarpatské Rusi není poměr výlučnosti, vyplývající z vlastní ústavy, nýbrž jest to druh jakési zákonodárné delegace pro určitou část státního území. —

Po této odbočce vraťme se opět k Národnímu shromáždění. N. s. sestává, jak svrchu podotknuto, ze sněmovny poslanecké a senátu. Jen pozvolna pronikala zásada systému dvojkomorového, posléze však přece zvítězila, zajisté ku prospěchu budoucího zákonodárství Československého. Neboť že by nynější

N. s. bylo zcela vyhovovalo svému účelu, jak odpůrci senátu tvrdili, nelze, posuzuje-li se kriticky jeho činnost, tak zcela uznati. Vinu neslo na tom jednak jeho složení, jednak jednací řád, zvláště pokud umožňoval rychlé projednání zákonů, což pokládáno za hlavní přednost systému jednokomorového, bylo však namnoze příčinou chatrné přechasto techniky zákonodárné.

Byly pronášeny četné výtky proti nynější úpravě složení senátu. Avšak bylo správně již několikrátě podotknuto, že ať je složení senátu jakékoli, již ta okolnost, že o každém zákonu bude možno jednati dvakrát, jest zárukou lepších výsledků práce zákonodárné a umožní vyvarovati se četným omylům. Co brání konečně politickým stranám i občanstvu v tom, aby učinily senát skutečně sborem vynikajících osob, u nichž by rozhodoválo několik jejich postavení v té či oné politické straně, nýbrž předem jejich odborná kvalifikace, takže by byli kandidování i vynikající odborníci, třebaš nebyli činní politiky a štáli mimo strany? Ovšem bylo by k tomu třeba, aby veřejný život se poněkud odpolitisoval, vzájemný poměr stran politických stal se stabilnější a též loyálnější a rozhodovala u nich ne tak snaha strhnouti na sebe veškeru moc, nýbrž ohled jak na zájmy státu, tak i na odbornou zdatnost kandidátů.

Obě sněmovny jsou sněmovnami volenými. Sněmovna poslanecká má 300, senát 150 členů, volených podle týchž zásad: všeobecné, rovné, přímé, tajné právo hlasovací, poměrné zastoupení, závazné listiny (§ 8 a 13 úst. listiny, § 40 řádu volení do posl. sněmovny). Jen podmínky volebního práva jsou různé. Pro aktivní volební právo do poslanecké sněmovny vyžaduje se dokonany 21. rok, do senátu 26. rok, pro passivní do poslanecké 30. rok a tříleté občanství československé, do senátu 45. rok a desetileté občanství. Jinak volební řád pro poslaneckou sněmovnu platí i pro senát, s tou úchytkou, že volební kraje jsou rozdílné, s výjimkou totiž volebního kraje pražského, prešovského, těšínského a Podkarpatské Rusi, tvoří vždy dva volební kraje poslanecké sněmovny jeden volební kraj senátu.

Volební období poslanecké sněmovny jest šestileté, senátu osmileté. Obě sněmovny volí se vždy celé. Vláda navrhovala partiální obnovování senátu tak, aby v krajích označených sudými čísly bylo pro prvé volby a pak pro volby po rozpuštění senátu vykonané, volební období čtyřleté, po dalších čtyřech letech aby se konaly volby ve volebních krajích lichých. Teprve v poslední chvíli, ve schůzi ústavního výboru, dne 21. února, byla tato zásada opuštěna. Stanoveno, že senát má se obnovovati vždy celý. Že to není ku prospěchu věci, jest zřejmo. Částečným obnovováním senátu chce se docíliti u něho větší stability a kontinuity, aniž by se mohl zároveň oddiziti smýšlení voličstva. Volební období poslanecké sněmovny i senátu jsou příliš dlouhá, nezvykle dlouhá zvláště pro republiku, takže právo presidentova rozpouštění sněmovny nezůstane asi jen na papíře a naskýtre

se příležitost použití jeho, vyskytnou-li se vážné rozpory mezi vládou a některou sněmovnou a vláda bude mít jistotu, že sněmovna za těchto dlouhých period neposkytuje již věrný obraz smýšlení voličstva. A ještě jeden důsledek mohou a pravděpodobně též budou mít tato dlouhá období: že o náladě ve voličstvu a změnách v jeho názorech bude se usuzovati podle voleb obecních, jež se konají v kratších obdobích a na různých místech v různou dobu, obecní volby zůstanou věcí politických stran a zabrání se tím odpolitování obcí, což po prvých volbách pokládalo se za účelné. (Pokračování.)

K dnešnímu stavu pozemkové reformy.

Dr. Bohumil Kučera.

Politické osamostatnění našeho národa přineslo s sebou, že otázka reformy půdy byla mocně posunuta do popředí. Nebyly to snad jen historické reminiscence na pozemkovou expropriaci příslušníků našeho národa vítězem bělohorským, nýbrž hlavně agrární orientace hospodářské politiky států, které hospodářským důsledkům světové války byly nejbliže. Není pochybnosti, že zvláště naše válečná izolace od hospodářského styku s cizinou ujasnila všem význam Wilsonova volebního hesla: vše se rodí z půdy, a právě ona ukázala na důležitost zemědělské produkce pro celý hospodářský život státu. Poválečná znásobená spotřeba nejnужnějších hospodářských statků při intenzivní valutní deroutě a současné politické nervosnosti nepůsobila jen v našem mladém státě, nýbrž i ve státech před válkou světový trh ovládajících, j. v Německu, Anglii a Francii, že problém zvelebení a zintenzivnění zemědělské produkce stal se nejpálčivějším problémem hospodářským.

Kdežto na příklad v Německu držba zemědělské půdy, vyjma je latifundie v Prusku, jest celkem stejnoměrná, jest u nás zemědělská politika pro přítomnost vyčerpána reformou pozemkovou jakožto předpokladu pro další agrární problémy. A s ohledem na křiklavé nestejnoměrné rozdělení půdy, jmenovitě ve směru populačním závadné, nemůže překvapovati, že veřejné mínění spatřuje v rozřešení reformy půdy klíč k odstranění dnešních vyživovacích krisí, třebaže toto pojmání pozemkové reformy jest příliš povrchní a jednostranné. Jest litovati, že tak důležitý národohospodářský problém, jakým jest reforma půdy, musí býti řešen teprve po světové válce, kdy neklidná a k převratům náchylná duševní atmosféra nedopouští, aby při řešení reformy půdy mohly býti uváženy pečlivě všechny národohospodářské momenty pro zdárné upravení rozdělení po-